

Культурна презентація Хорватії для українського реципієнта

Suk, Branimir

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:902139>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ISTOČNOSLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOSTI
KATEDRA ZA UKRAJINSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

DIPLOMSKI RAD

Kulturološki prikaz Hrvatske za ukrajinskog recipijenta

Student: Branimir Suk

Mentorica: dr.sc. Dariya Pavlešen

Zagreb, 2021.

ЗАГРЕБСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ВІДДІЛ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І ЛІТЕРАТУР
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

ДИПЛОМНА РОБОТА

Культурна презентація Хорватії для українського реципієнта

Студент: Бранимир Сук

Науковий керівник: д-р. філол. наук Дарія Павлешен

Загреб, 2021

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF EAST SLAVIC LANGUAGES AND LITERATURE
UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

MASTER'S THESIS

A cultural presentation of Croatia for the Ukrainian recipient

Student: Branimir Suk

Supervisor: Dariya Pavleshen, Ph.D

Zagreb, 2021

Зміст

1.	ВСТУП – Uvod.....	6
2.	АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ – Aktualnost teme.....	8
3.	ПЕРЕКЛАД – Prijevod.....	10
4.	АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ – Analiza prijevoda.....	42
5.	ВИСНОВКИ – Zaključak.....	50
6.	СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ – Popis literature.....	52
7.	РЕЗЮМЕ – SAŽETAK – ABSTRACT.....	54

Zahvala

Veliko hvala najboljim kolegama koje si jedan student može poželjeti, koji su uvijek našli volje i želje za umjetničkim djelovanjem. Veliko hvala svim prijateljima, savjetnicima i svim bližnjima koji su me podržavali do samog kraja. Najveća zahvala naravno ide svim profesorima koji su u mene usadili ljubav prema ukrajinskoj kulturi, jeziku, književnosti i Ukrajincima. Svaka profesorica i svaki profesor su imali neotuđiv utjecaj na moje obrazovanje i na moj profesionalni i osobni razvoj ali najveći utjecaj su imali dr.sc. Rajisa Trostinska koje me je potaknula da pišem poeziju na ukrajinskom, moj prvi mentor dr.sc. Jevgenij Paščenko koji me je inspirirao da uvijek budem hrabar i predan kozak te moja sadašnja mentorica dr.sc. Dariya Pavlešen koja je uvijek bila podrška kako riječima tako i djelima. Veliko hvala mojoj obitelji što su mi uvijek na raspolaganju i imaju najveću razinu strpljenja i razumijevanja za mene. Cijela katedra, svi studenti i profesori te Klub studenta će mi zauvijek ostati u srcu kao dragulj mog studentskog života i najljepše sjećanje mog cjelokupnog formalnog obrazovanja.

1. ВСТУП

Основною темою цієї дипломної роботи є представлення хорватської культури в цілому та культурного різноманіття міста Загреба зокрема в ефективній, легкодоступній для сприйняття та зрозумілій для українського реципієнта формі.

Ця дипломна робота – реакція на маленьку несправедливість, яка все ще має місце в туристичному просторі Загреба. Безкоштовний путівник міста Загреба, з хорватською назвою «Dobro došli u Zagreb», який можна завантажити на веб-сторінці www.infozagreb.hr чи отримати у туристичному інфоцентрі міста, перекладено п'ятнадцятьма мовами, серед яких: англійська, німецька, французька, російська, іспанська, португальська, корейська, словенська, угорська, китайська, польська, болгарська, японська та іврит. На жаль, в цьому переліку української мови ще й досі немає.

Протягом студентських років навчання на студії української мови і літератури Філософського факультету Загребського університету у мене була можливість працювати в туристичному інфоцентрі, де я помітив необхідність та, навіть, нагальну потребу перекладу путівника саме українською мовою.

За даними Туристичної ради міста Загреба та системи E-visitor протягом 2017-2019 рр. кількість українських туристів в Загребі постійно збільшувалась (на жаль, 2020 рік став винятком через загальносвітову пандемію). В 2017 році 12 566 українських туристів відвідало Загреб. Вже наступного року ця кількість збільшилась на 46 осіб, а в 2019 році кількість українських туристів в Загребі налічувала 18 703 особи. Таким чином, можна побачити тенденцію зростання інтересу українців до хорватської культури та Хорватії загалом, а переклад безкоштовного путівника безперечно показує щирість і відкритість Хорватії до українців. Кожному туристу приємно відвідати місто про яке вони можуть довідатися багато цікавого рідною мовою. З іншого боку, переклад можна розглядати і як внесок до хорватсько-українських відносин, які вже тривалий час є досить інтенсивними та продуктивними.

Підсумовуючи вищезазначене, метою цієї дипломної роботи є збільшення туристичного інтересу українців щодо Хорватії та її столиці, міста Загреба, шляхом перекладу путівника для туристів, який до цих пір ще не був перекладений українською мовою. Крім цього, завданням дипломної роботи є аналіз лінгвістичних

проблем та труднощів, що виникли в процесі перекладу туристичного путівника. Матеріал, перекладений та наданий в цій роботі, може бути використаний для популяризації Загреба серед українських туристів.

У першому розділі дипломної роботи подано факти про українсько-хорватські культурні зв'язки, які досліджував професор Євген Пащенко у своїх статтях та творах.

У другому розділі подається переклад туристичного путівника «Ласкаво просимо до Загреба» з хорватської мови на українську.

Третій розділ присвячений проблемам, що виникли в процесі перекладу тексту з хорватської на українську мову. У висновках подано підсумки спостережень щодо предмета дослідження.

2. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Україна та Хорватія мають сталі дружні відносини. Дві країни активно підтримують одна одну від часів встановлення незалежності, а їхні історичні та культурні зв'язки сягають корінням в далеке минуле.

Хорвати цікавляться Україною з багатьох причин. В цілому, існує суттєва схожість між різними слов'янськими культурами, але саме хорватська та українська культури пов'язані між собою численними паралелями що відслідковуються на теренах матеріальної та духовної спадщини. Саме тому тема міжкультурних зв'язків і поглиблення відносин між хорватами та українцями завжди була цікавою хорватським дослідникам.

Українська тема в хорватському науковому та інтелектуальному колі набуває все більшої актуальності, особливо беручи до уваги нещодавні події в Україні. Хорватська україністика постійно поширює знання про український культурний простір не лише за допомогою численних перекладів, але й за допомогою наукової та дослідницької діяльності.

Одним із найактивніших авторів-дослідників української тематики на теренах Хорватії є пан Євген Пащенко, доктор філологічних та історичних наук та професор Кафедри української мови та літератури Філософського факультету Загребського університету. Він є автором численних монографій, збірників та статей, в яких досліджує українсько-хорватські культурні та літературні зв'язки. У своїх працях викладач Євген Пащенко завжди говорить про малодосліджені або недосліджені теми, які можуть бути цікавими для хорватського культурного простору та загалу. У працях *Od Kijeva do Poljica: tragom prastarih migracija i Etnogeneza i mitologija Hrvata u kontekstu Ukrajine*, автор звертає увагу на те, що існує потреба у представленні українського культурного простору хорватським дослідникам та науковцям. Це могло б стати важливою основою для серйозного дослідження міжкультурних зв'язків. На підґрунті ономастики автор показує можливість зв'язку українського та хорватського простору через призму слов'янського запозичення культурних елементів від іраномовних культур (Paščenko, 1999).

Бібліотека *Ucraniana Croatica*, започаткована Євгеном Пащенко, демонструє численні зв'язки двох держав і вказує на те, що хорватська наука все більше цікавиться

Україною. У бібліотеці видано понад 20 книг, які звертають увагу на потреби порівняльного дослідження української та хорватської наукової літератури для розкриття можливих зв'язків українського та хорватського культурного простору в далекому минулому. Професор Пащенко був першим науковим керівником даної дипломної роботи, і саме він запропонував мені перекласти загребський туристичний путівник. Професор помітив можливість поєднати мою студентську роботу і навчання та підкреслив важливість перекладу цього путівника.

Надихаючись вищезазначеними науковими працями, ми теж прагнемо зробити невеликий внесок у хорватсько-українські культурні відносини шляхом перекладу туристичного путівника «Ласкаво просимо до Загреба».

3. ПЕРЕКЛАД

Коли Ви відчуваєте, що Ви там, де і мали б бути

Чи існує лише один Загреб? Той, про який ми щойно почули історію з перших вуст, чи, можливо, той, з фотографій, які ми бачили в Інтернеті, чи Загреб, про який ми читаємо на сторінках цієї брошури?

Кожна людина у свій власний спосіб сприймає Загреб. Хтось бачить його жвавим мегаполісом, а хтось – затишним містом, збудованим для людей. Багато хто любить в ньому нерозривний зв'язок із природою, а когось приваблює багатство можливостей великого міста. Загреб різноманітний!

За одну мить Загреб – серйозна ділова столиця з великим колом державних установ та закладів, а в іншу мить Загреб стає спокійним місцем, яке підкорить Вас своїм невибагливим шармом. На одній вулиці Вас здивує бурхливий темп мегаполісу, що ніколи не спить, а вже за рогом Вас зачарує мальовнича алея, на якій можна відчутти розмірений темп неспішного замиського життя, а найгучнішим звуком буде спів птахів.

Загреб особливий. Історична частина міста розкинулась на пагорбах та мальовничих схилах долини річки Сави, що органічно поєднуються з найновішими частинами міста, сучасними та просторими, з широкими проспектами та швидкісними автострадами.

Загреб унікальний. Хоча місто знаходиться на суші посеред континенту, в його повітрі можна відчутти подих Середземного моря, не лише завдяки його близькості, але і завдяки розміреному способу життя. Легкість і безпосередність, любов до перебування на вулицях і площах рідного міста, до розмов і спілкування, до їжі і, в цілому, до життя – ось важливі риси притаманні мешканцям Загреба.

Зв'язок із Середземномор'ям в Загребі настільки сильний, що навіть в зимові місяці тераси кафе і ресторанів – популярні місця зустрічей, а вулиці і площі вирують людьми і насичені найрізноманітнішими подіями. Цю гармонію міста і природи оспівав хорватський поет Славко Михалич: «Я проходжу через Зрінєвац, море мене торкається».

Це Загреб. Унікальна суміш континентальної і Середземноморської Хорватії, мегаполіс, а також місто в якому все під рукою. Суперечності загребських вулиць –

деякі з яких спокійні і тихі, а деякі бурхливі та пульсуючі – ідеально відображають характер Загреба, міста, де кожен знаходить щось для себе. І саме тому, що немає лише одного Загреба, він єдиний і неповторний.

Назва міста

Згідно з однією легендою, колись ця територія, де на сьогоднішній день знаходиться місто Загреб, була дуже засушливою. Одного разу королівський намісник-бан (бан – титул вищого державного сановника в Хорватії, що сягає раннього Середньовіччя. Бан перебував на чолі адміністрації, армії та судової влади як заступник короля та його представник у Хорватії) щоб напоїти людей і коней, занурив меч у суху землю і звідти відразу потекла чиста вода. Бан закричав до вояків: «Зачерпніть!» («Zagrabite!»), а дівчині, яка стояла поруч сказав: «Мандо, серденько, зачерпни!». Таким чином отримали свою назву і саме місто Загреб, і джерело Мандушевац, що до сих пір існує на головній площі міста.

Іліцький Хмарочос – знаменитий оглядовий майданчик

Над Площею бана Йосипа Єлачича, на самому початку найдовшої загребської вулиці Іліці, височіє вражаюча будівля, названа Іліцьким хмарочосом, або просто – «Хмарочосом на Площі», котра увійшла в історію як перша офісна будівля в Хорватії. Будівництво хмарочоса завершено в 1959 році, а проектували його архітектори Йосип Хітіл, Слободан Йовічич і Іван Жулевич. Крім того, хмарочос став першою будівлею в цій частині Європи з повністю скляним фасадом. Зараз в хмарочосі знаходяться як приватні, так і офісні приміщення, а його останній, 16-й поверх відкритий для відвідувачів, – це вражаючий оглядовий майданчик, з якого відкривається чудова панорама всього Загреба.

Головна площа у минулому і зараз

Центральна загребська площа зберігає нашаровані пласти спогадів теперішнього і минулих поколінь містян, ще з тих пір, коли в цьому місці в XVIII столітті утворилася так звана «Харміца» (митниця, де мандрівники оподатковувалися за проїзд), і зараз, коли вона пишається пам'ятником бану Йосипові Єлачичу (автор – Антун Домінік Фернкорн) і просторою центральною частиною, яка служить для різноманітних цілей. З 1947 по 1990 рік вона називалася Площею Республіки, а пам'ятник бана Єлачича був демонтований. Цікавим є той факт, що після

свого повернення на площу пам'ятник повернутий в інший бік, південний, в напрямку розростання і розвитку міста, а не на північ, як це було раніше – в напрямку Угорщини, васалом якої була Хорватія. Також цікаво знати, що багато жителів називають площу просто «Єлачич-плац».

Бан Йосип Єлачич

Цей хорватський видатний політичний і культурний діяч XIX століття є визначним тим, що він скасував кріпацтво і скликав перші вибори до хорватського парламенту. Його пам'ятник знаходиться на головній площі міста Загреба.

Цікаві факти про місто

16-й меридіан

Через Загреб географічно проходить 16-й меридіан, а знак про це встановлено під час технічного обслуговування Універсиади 1987 року на перехресті вулиць Вуковарської та Држичевої.

Гармата Грич

Гучність гармати Грич – 130 дБ, а в мирний час її щоденний постріл опівдні чуто навіть у віддаленій південній частині міста, за річкою Савою.

Найвища будівля

Висота Загребського кафедрального собору становить 77 м, ширина – понад 46 м, а висота його шпилів – близько 108 метрів.

Готель Еспланада

Готель Еспланада був побудований у 1925 році для забезпечення житлом пасажирів легендарного поїзда «Східний Експрес», курсуючого між Парижем та Стамбулом.

Загребські музеї

Загребські музеї зберігають майже 3,6 мільйонів експонатів.

Відсоток населення Республіки Хорватія, що живе в Загребі

Згідно з останнім переписом населення 2011 року в Загребі живе близько 790 000 жителів, що становить приблизно 18,5% населення Хорватії.

Газові ліхтарі

Газові ліхтарі в центрі міста з'явилися ще в 1863 році, а на сьогодні працює 200 таких ліхтарів, які щодня вранці і вечері запалює і гасить ліхтарник. Загреб – одне з трьох міст в Європі, де збереглася ця романтична традиція.

Кафе та ресторани

В Загребі близько 4500 кафе і ресторанів, тобто приблизно один заклад на 175 жителів.

Загребський фунікулер

Загребський фунікулер вважається найкоротшою трасою фунікулера, призначеною для громадського транспорту. Його довжина складає лише 66 метрів, а поїздка з низу до верху триває всього 64 секунди.

Зустрінемося під годинником!

Найпопулярніше місце зустрічей загребчан – місце «під годинником» на головній міській площі. Всі міські годинники ремонтує і обслуговує годинникова майстерня «Лебаровіч» з Максиміру, в якій працює уже шість поколінь цієї династії годинникарів. Перший міський годинник було привезено з Австрії, а пізніші годинники – самостійно відлито за подобою віденських.

Погляд в минуле – цікаві факти з історії Загреба

Хоча існують докази про те, що місцевість в районі Загреба була постійно населена ще з доісторичних часів, вперше в письмових джерелах місто згадується тільки в 1094 році, коли була заснована біскупія і почалося будівництво кафедрального собору. Спочатку існували два поселення, що розташувалися на сусідніх пагорбах, їх назва Градець (сьогодні – Верхнє старе місто) і Каптол. Розмежувальна лінія між двома містами проходила в місці, де зараз розташована Ткалчичева вулиця, по якій колись протікав струмок.

На час реконструкції церкви св. Марка котра тривала з 1876 по 1882 рік, імовірно з ініціативи архітектора Фрідріха фон Шмідта, покрівля церкви була виготовлена із глазурованої черепиці, з якої викладені і два герби: герб Триєдиного Королівства Хорватії, Славонії і Далмації з лівого боку даху і герб міста Загреб з правого боку.

Градець і Каптол

Дарчим указом угорсько-хорватського короля Бели IV 1242 року Градець проголошений вільним королівським містом, а його городяни, окрім іншого, отримали право щорічно проводити вибори мера і, таким чином, отримали певну ступінь самоврядування. Натомість вони зобов'язалися зміцнити своє місто вежами і мурами, що і було зроблено в середині XIII-го століття. З того часу теперішнє Верхнє старе місто довершило свій урбаністичний вигляд, який ми бачимо і зараз. Колись існувало кілька міських воріт, проте до наших днів збереглися тільки Кам'яні ворота. Уже в XII-му столітті на центральній площі Верхнього міста існувала церква св. Марка, трохи менша за розміром ніж сучасна споруда, котра була відбудована і зазнала реконструкції протягом наступних століть.

У другій половині XV-го та на початку XVI-го століття, під час найсильніших навал турецьких завойовників, Загреб був важливою прикордонною фортецею і тому навколо Каптола зведені мури і вежі, велика частина яких збереглася і до наших днів. В епоху бароко знесено багато дерев'яних будинків і побудовано розкішні міські маєтки, монастирі і церкви. У місто, яке все більше орієнтувалося на те, щоб стати центром торгівлі і ремесел, переселилися мешканці з усієї Габсбурзької монархії. Кількість населення зростала, з'явилися школи і лікарні, і Загреб зміцнив свою позицію економічного і культурного осередку Хорватії. Наступним етапом ще бурхливішого розвитку стало адміністративне об'єднання Градця і Каптола в 1850 році. Незабаром побудовано і інфраструктуру: перша залізниця, яка пройшла через Загреб, відкрита в 1862 р., міський газовий завод запущений рік по тому, а в 1878 році в Загребі з'явився і водопровід.

У 1880 році місто пережило справжню катастрофу: воно постраждало від руйнівного землетрусу, що знищив багато історичних будівель (зокрема, був сильно пошкоджений і собор), що, разом з тим, стимулювало ще більшу модернізацію міста. У той період збудовано багато репрезентативних громадських будівель і наголос

поставлено на якісну урбаністичну організацію міста. Кількість населення зростає (в десятки разів протягом XIX-го століття), місто розширюється у всіх напрямках, створюються нові райони. У період з 1917 по 1925 рік відкривається більша частина факультетів і вищих освітніх закладів, а в 1926 році саме в Загребі розпочала свою роботу перша радіостанція в цій частині Європи. Після Другої світової війни стрімка індустріалізація призвела до подальшого збільшення кількості населення, а також пошуку нових рішень для розширення міських кордонів – так місто починає охоплювати і правий берег річки Сави. Після проголошення незалежності Республіки Хорватії в 1991 році Загреб стає столицею країни і найбільшим хорватським містом.

Небагато великих міст пережили процес модернізації, майже повністю зберігши свій історичний центр. Розташований на пагорбі і в минулому повністю оточений стінами та вежами, старий Градець (ще званий Гріч) майже не змінився, а новий, сучасний Загреб, продовжив свій розвиток в його підніжжі. Верхнє старе місто є історичним центром, що розвинувся в XII-му столітті і де раніше проживали звичайні городяни Загреба. З тих пір мало що змінилося, принаймні щодо форми та розташування вулиць. Серед веж, побудованих на фортечних мурах, збереглися вежа Лотрцак, яка захищала південний вхід в місто, а також Попова вежа – велика фортифікаційна споруда, де ховалися каноніки в разі нападу ворогів. З 1903 року в Поповій вежі знаходиться загребська міська Обсерваторія.

Серцем Верхнього міста є Площа святого Марка (або просто – Маркова площа), на якій знаходяться Банські двори – історична резиденція хорватських правителів, в якій зараз діє Уряд Республіки Хорватії. На протилежному боці площі знаходиться будівля Хорватського Сабору (Парламенту).

На навколишніх вулицях розташовані ратуша Верхнього міста, греко-католицька церква Кирила і Мефодія, Музей наївного мистецтва та відомий Музей розбитих сердець. Поряд розташований і прекрасний єзуїтський комплекс з церквою св. Катерини.

Золота булла Короля Беле IV

Указ, яким Градець отримав статус вільного королівського міста, зберігається в спеціальному захищеному приміщенні Хорватського державного архіву в суворо

контрольованих умовах: при температурі між 18 і 21 градусів Цельсія та при вологості від 45 до 55%.

Свято міста

30 травня 1731 року сталася велика пожежа, яка захопила і Кам'яні ворота – один з найбільш важливих в'їздів до міста. Наступного дня, після того як пожежа була погашена, серед руїн було знайдено неушкоджену ікону Богоматері, і тому саме цей день, 31 травня, відзначається як День міста, а Матір Божа Кам'яних воріт проголошена захисницею міста.

Топ-10 Загреба

Маркова Площа

Елегантні і прекрасні маєтки, ошатні приміщення Уряду, Парламенту і Конституційного Суду все ж відходять на другий план у порівнянні з воістину чудовою церквою святого Марка, деякі елементи якої датуються серединою XIII-го століття. Детальніше про це можете довідатися на сторінці 9.

Підкова Ленуці

У величому комплексі площ і парків XIX століття, які є вершиною урбаністичного планування в місті Загребі, розташувалося багато наукових організацій, установ культури і мистецтва. Більше про це можете довідатися на сторінці 22.

Долац

Найбільший і найкрасивіший міський ринок переповнений місцевими фруктами та овочами, а також свіжою домашньою продукцією з усіх регіонів Хорватії. Більше про це можете прочитати на сторінці 57.

Мірогой

Монументальне міське кладовище, що є також прекрасним парком скульптур та оазисом спокою. Більше читайте на сторінці 2.

Фунікулер

Найкоротша у світі траса фунікулера, призначена для громадського користування, з 1890-го року з'єднує загребське Нижнє та Верхнє місто.

Максимір

Найстаріший і, на думку багатьох, найкрасивіший міський парк, був урочисто відкритий в 1794 році і створений в стилі англійського саду, з Зоопарком і численними озерами і павільйонами. Більше про це читайте на сторінці 20.

Кафедральний собор

Найбільша сакральна споруда, яка будувалася і реконструювалася з XIII століття, а свій сьогоднішній неоготичний образ сформувала аж у XIX-му столітті.

«Шпиль»

Частина міста від головної Площі бана Єлачича до Площі Петра Прерадовича (Квіткова площа), включаючи і навколишні вулиці, завдяки численним терасам кафе і культурі пиття кави стали своєрідною вітальнею всього міста.

Вежа Лотршак

Один з найбільш збережених об'єктів старої оборонної системи, всередині якого знаходиться гармата Грич, котра щодня стріляє точно опівдні.

Медведниця

Це не лише гора, яка оточує Загреб з північного боку, але й чудово збережений парк природи і улюблене місце проведення вільного часу загребчан. Більше про це читайте на сторінці 19.

ЗЕЛЕНИЙ ЗАГРЕБ: ВСЕ ХОРОШЕ В ЗАГРЕБІ – ПРИРОДНЕ

Тепла сонячна погода – частий гість у Загребі, тому ми настійно рекомендуємо використовувати такі дні для прогулянок та відпочинку в одному із міських парків. Незалежно від того, чи любите Ви природу, чи хочете відпочити або Вам потрібно місце для активного проведення часу, загребські парки – саме ті місця, де Ви, без сумнівів, із задоволенням проведете час. Вони розташовані у всіх частинах міста, а

деякі з них мають значну цінність як твори мистецтва, доводячи стару істину про те, що все найкраще в житті – безкоштовно та не має ціни.

Гора Медведниця, яку видно з будь-якої частини міста, завжди захищала Загреб з півночі – як від холодних вітрів, так і від набігів ворогів. В наші дні вся її територія знаходиться під охороною в якості парку природи, в межах якого цілих вісім лісових заповідників.

Численні водні джерела і струмки, а також різниця в висотах забезпечили місце проживання для рослин і тварин. З точки зору геології, Медведниця дуже різноманітна, що найбільш яскраво доводить одне з найбільш важливих в Хорватії місць палеонтологічних розкопок – печера Ветерніца.

Найвища точка – Слеме (1033 м), а оскільки у загребчан існує давня традиція піших прогулянок по горах у вихідні дні, то по всій ширині гору оперізують численні марковані гірські пішохідні стежки з затишними гірськими будиночками для відпочинку, де завжди панує весела атмосфера і готується неймовірно смачна домашня їжа.

Медведград

Чудово збережений середньовічний замок – Медведград розташований на південних схилах гори Медведниця. Він був побудований під час татарської навали 1242 року, і сьогодні ця стратегічна локація забезпечує надзвичайний мальовничий вид на місто з висоти пташиного польоту. В середині укріплень Медведграда знаходиться рання готична каплиця святих Філіпа та Якова, а також вівтар Вітчизни – пам'ятник, присвячений воїнам, загиблим під час Вітчизняної війни.

Максимир

Якщо ви хочете повністю відпочити від міської метушні та насолодитись красою справжнього багатвікового лісу, відвідайте парк «Максимир», відкритий для містян ще з 1794 року, – перший громадський парк в Південно-Східній Європі. Названий на честь свого засновника, єпископа Максиміліана Врховца, він витриманий в стилі англійського саду. Крім спокою густого лісу, в ньому ви знайдете цілих п'ять озер, багато струмків, а також численні освітні, спортивно-оздоровчі та розважальні заклади, такі як Зоопарк, павільйон «Відлуння» і оглядовий майданчик. Площа парку

«Максимір» зараз становить 316 гектарів і практично дорівнює площі нью-йоркського Центрального парку.

Мірогой

Найбільше міське кладовище, яке є одночасно прекрасним парком і галереєю мистецтв під відкритим небом. Монументальні неоренесансні аркади завдовжки майже 500 метрів споруджені за проектом архітектора Германа Болле і являють собою найбільший пам'ятник в стилі історизму в Хорватії. Мірогой ще й вважається своєрідним символом толерантності між релігіями, оскільки на самому кладовищі немає міжконфесійних поділів – більш того, існує заборона на будівництво розділової огорожі. Завдяки численним скульптурам, павільйонам і галереям, що ідеально вписуються в навколишню природу, в цьому місці ви можете насолодитися глибокодуховною прогулянкою.

Підкова Ленуці

Чудовий комплекс площ і парків в центрі міста носить ім'я великого загребського містобудівельника XIX-го століття Мілана Ленуці, цей комплекс також знаний під назвою «Зелена підкова». Він складається з семи прекрасних площ і Ботанічного саду, а увесь цей простір славиться своєю чудовою парковою і житловою архітектурою, а також великою кількістю репрезентативних міських маєтків в стилі історизму, у яких розташовуються деякі культурні та наукові установи, міністерства, суди, численні музеї, готелі та галереї, а також головний залізничний вокзал. Незалежно від офіційного характеру установ, які розташовані на Підкові, на її території панує невимушена атмосфера, особливо в гарну погоду, коли газони переповнені відпочивальниками, які ловлять промені сонця, спілкуються і насолоджуються моментами релаксації.

Метеорологічний пост

На північній стороні парку Зріневац в 1884 році встановлено метеорологічний пост, в якому щопонеділка вручну заводять механізми і замінюють стрічку, що показує рівень вологості, атмосферного тиску і температуру повітря.

Ботанічний сад

На самому краї Підкови Ленуці знаходиться один з парків, у якого є свій власний робочий час – Ботанічний сад Факультету природничих наук. Перші рослини в ньому були посаджені ще в далекому 1892 році, а сам парк оформлений в стилі англійського саду. Частина парку з квітковими насадженнями виконана з додержанням симетрії, в стилі історизму.

Різноманіття флори

У Ботанічному саду налічується близько 5000 рослинних видів і підвидів, 300 з яких знаходяться під охороною.

Набережна Штрессмайєра

Перше, що Ви бачите після виходу на верхній станції фунікулера, – набережна Штрессмайєра. Вона була збудована завдяки благодійним пожертвам в 1812 році, і вважається улюбленим місцем для прогулянок Загребом. Поруч знаходяться деякі з найвідоміших визначних пам'яток міста, наприклад, вежа Лотрщак. «Штресс» (так скорочено називають набережну загребчани) також надає можливість милуватися чудовим видом на Нижнє місто. Хорватський письменник Антун Густав Матош так любив споглядати цю панораму, що на його улюбленому місці в 1978 році місцева влада спорудила пам'ятник на його честь.

Антун Густав Матош

Скульптуру відомого хорватського письменника виготовив з алюмінію в 1972 році скульптор Іван Кожаріч, виражаючи, таким чином, шану цьому великому прихильнику Загреба.

Романтичний Загреб

Якщо ви приїжджаєте до Загреба зі своєю другою половиною, не забудьте повісити власний «замок кохання» на Верхньому місті, відпочити на одній із лавок закоханих або поцілуватися в місці спеціально призначеному для поцілунків біля вежі Лотрщак.

Рибняк

Поруч з комплексом Загребського кафедрального собору, в місці, де тепер розкинувся парк Рибняк, колись знаходилися єпископські рибоводні ставки, а в 1829

році на всій цій території розташувася чарівний парк у англійському стилі з різноманітним екзотичним рослинним світом. Розташування в самому серці столиці робить його ідеальним місцем для відпочинку після вивчення історичних пам'яток міста.

Ярун

Найбільший парк у західній частині міста, Ярун – це також улюблена рекреаційна зона містян. Колись це місце було джерелом для видобутку будівельних матеріалів для дамб, побудованих вздовж річки Сави. Але коли в Загребі відбулися Всесвітні студентські ігри в 1987 році, Ярун був відмежований як спортивна зона, укомплектована техногенним озером, пішохідними та велосипедними доріжками, спорядженнями для занять фізичними вправами та різноманітними іграми. Багато кафе і ресторанів на березі озера забезпечують ідеальний відпочинок від міського галасу. На озері Ярун також проводяться міжнародні турніри з веслування. Завдяки довгим гальковим пляжам, що оточують озеро, Ярун часто називають рив'єрою Загреба.

Бундек

Між двома мостами через річку Саву (Міст свободи та Міст молодості) знаходиться Бундек – улюблене місце для відпочинку людей, які живуть у Новому Загребі (західна частина нового міста). Основними місцями відпочинку у парку є озера, пляжі, велосипедні та пішохідні доріжки, сучасний дитячий майданчик і майданчики для пляжного волейболу та гандболу. Багатий флорою і фауною Бундек залишається чудовим місцем затишку і втечі від швидкоплинного темпу життя міста.

Гольф

Широка зелена зона навколо Яруна також може похвалитися полями для гольфу – ідеальним заняттям спортом в теплі весняні та літні дні. Окрім занять цим благородним видом спорту, існують й інші можливості, щоб тут зібратися з друзями та провести чудовий неквапливий вихідний день.

Вихідні для барбекю

Якщо ви хочете побачити, як мешканці Загреба проводять дозвілля, рекомендуємо виділити для цього вихідні дні, коли мешканці навколишніх кварталів насолоджуються шашликом, барбекю, розвагами та іншим відпочинком.

КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО

Речі, що роблять життя прекрасним!

Музеї Загреба можуть похвалитися творами мистецтва різних періодів та стилів: від давньоримських та грецьких до середньовічних, від традиційних до сучасних, від експериментальних до наївних, від суворих до ніжних. Крім того, поціновувачі вуличного мистецтва можуть насолоджуватися паралельним світом уяви, який процвітає поза дверима офіційних установ.

Музей сучасного мистецтва розташований у надзвичайній будівлі, відкритій в 2009 році, а постійна колекція музею нараховує близько 12 000 творів хорватських та міжнародних художників, зібраних з 1950-х років. Провідна програма заходів як всередині, так і зовні музею, складається з різноманітних виставок, перформансів, театру, кіно та, навіть, концертів на даху.

Археологічний музей

Крім того, що він розташований в прекрасному маєтку в стилі історизму на, можливо, найкрасивішій площі Загреба, фонд Археологічного музею має дуже цінні експонати. Відвідувачів особливо вражає знаменита Загребська Лляна Книга – рукопис з найдовшим збереженим в світі текстом давньої етруської мови і єдиний збережений екземпляр лляної книги в усьому стародавньому світі. Ще одна родзинка музею – нещодавно повністю відновлена єгипетська мумія, яка століттями зберігала свою таємницю і була загорнута саме в цю надзвичайну лляну тканину.

Хорватський музей наївного мистецтва

У цьому музеї представлена антологія картин і скульптур класиків хорватського наївного мистецтва, таких як автори прославленої Хлебінської школи, а також твори видатних іноземних художників з 30-х до кінця 80-х років ХХ століття.

Музей історії Хорватії був створений у 1846 році. Музей зберігає, вивчає та представляє історичну спадщину Хорватії з часів раннього Середньовіччя і до наших днів.

Етнографічний музей

У музеї представлені виставка народних костюмів з усіх хорватських регіонів, постійна експозиція з неєвропейських культур, а також відкриваються періодичні виставки, які завдяки сучасним способам презентації та вибору тем представляють собою найрізноманітніші сфери життя.

Музей міста Загреба

Цей музей, заснований в 1907 році, розповідає історію міста з доісторичних часів до наших днів. Постійна експозиція музею показує Загреб у всіх його формах і виявах, від історичних і політичних до культурних і розважальних аспектів життя. Різноманітність предметів і цікавих візуальних рішень дозволяє відвідувачам відчувати багату історію міста, а також дає дуже цікаву перспективу для знайомства з повсякденним життям мешканців Загреба в минулому.

Технічний музей імені Ніколи Тесли

Обов'язковий пункт відвідування для всіх любителів науки і техніки, а також для тих, хто прагне отримати освіту в цій галузі. В межах музею знаходиться демонстраційний кабінет винаходів Ніколи Тесли, а також справжня модель вугільної шахти, шахти для видобутку заліза та кольорових металів довжиною в 300 метрів!

Музей декоративно-прикладного мистецтва

Музей заснований ще в 1880 році для того, щоб захистити роботи художників і майстрів від натиску промислових товарів. Це відмінне місце для вивчення історії матеріальної культури в Хорватії.

Ательє Мештровича

Безпосередньо поряд з церквою св. Марка знаходиться особливе виставкове приміщення, яке чудово зберегло справжню творчу обстановку і атмосферу місця проживання скульптора Івана Мештровича. Саме тут виставлені його скульптури з мармуру, каменю, дерева і бронзи, рельєфи, малюнки та графіки, які дають прекрасне уявлення про творчі етапи роботи скульптора.

Галерея Модерна

Постійна експозиція налічує понад 750 першокласних творів художників, скульпторів, медальєрів та майстрів, які творять мистецтво на нових носіях, що

свідчить про розвиток хорватського образотворчого мистецтва від XIX-го століття до наших днів.

Музей Мімара

Колекціонери мистецтва Анте та Вільтруда Топіч Мімара зібрали досить велику приватну колекцію творів мистецтва з різних історичних періодів і стилів, від античності до XX ст. Музей Мімара був заснований, коли подружжя пожертвувало свою колекцію для міста Загреба.

Галерея Кловичеві Двори

Ця галерея, розташована в скромному будинку колишнього єзуїтського монастиря, побудованого в XVII столітті, в основному представляє твори образотворчого мистецтва. «Кловичеві двори» – важливий пункт в культурному житті міста і місце проведення великих культурних і мистецьких заходів, таких як виставки, майстер-класи, концерти або лекції.

Художній павільйон

Художній павільйон спочатку був побудований як один з перших монтажних об'єктів в Європі, згодом, після виставки «ЕКСПО» в Будапешті в 1896 році перенесений в Загреб, а сьогодні є репрезентативним приміщенням в центрі Підкови Ленуцці і місцем проведення значних ретроспективних художніх виставок.

Музей розбитих сердець

Спочатку це була лише пересувна колекція подарованих предметів, а сьогодні Музей розбитих сердець – це один з найпопулярніших загребських музеїв, присвячений невдалим любовним стосункам та іншим відносинам, а його експонати – особисті предмети, надані людьми з усіх куточків земної кулі. Його заснували загребські художники, які і самі колись були парою. Після розставання, не знаючи, що робити зі спільними предметами, їм прийшла в голову ідея створити виставку, де б такі речі були показані світу. Після дуже успішного світового турне і збору численних наданих предметів, для цієї виставки у 2010 році було виділено постійне приміщення в Верхньому місті і незабаром після того вона завоювала приз в якості найбільш інноваційного музею в Європі.

Ще деякі музеї які ми Вам радимо відвідати:

- музей тортур – має цікаву і моторошну колекцію інструментів катування та страти з різних епох;
- музей ілюзій – пропонує інтригуючий і веселий досвід, що випробовує Ваші органи чуття і грає зі сприйняттям;
- музей грибів – демонструє велику кількість видів грибів у поєднанні з цікавими та навчальними розповідями.

Концертний зал Ватрослава Лісінського

Названий на честь композитора першої хорватської опери, цей концертний зал є однією із прем'єрних культурних сцен Загреба. Тут проходили виступи Великого театру, Філармонічного оркестру міланського «Ла Скала», Віденської філармонії і Лондонської королівської філармонії, а також саме тут співали відомі виконавці Лучано Паваротті, Хосе Каррерас, Монтсеррат Кабальє і багато інших. Разом із найбільшими світовими іменами класичної музики, цей зал приймав і мега-зірок поп- і джазової музики, а також авангардних музичних напрямків, таких як Нік Кейв, Тіна Тернер і Елла Фітцджеральд.

Хорватський музичний інститут

Хорватський музичний інститут розміщений в будівлі спорудженій у 1876 році, в якій також знаходиться будинок найстарішого концертного залу в Загребі, де зазвичай виконується найкраща камерна музика, тому що приміщення має виняткову акустику.

Музична академія

Ця найстаріша музична вища освітня установа в Хорватії з високопрофесійними кадрами виховала багато поколінь музикантів, і завдяки цьому як в приміщеннях всередині будівлі, так і в концертних залах по всьому місту проводяться численні концерти та музичні заходи. Академія розташована в привабливому будинку, побудованому в 2014 році, колорит якого підкреслює унікальний дах у кольорах веселки.

Хорватський національний театр

Монументальну історичну будівлю Хорватського національного театру було відкрито в 1895 році, і вона, без сумнівів, заслуговує на відвідування. Театр також пропонує насичену програму першокласної опери, драми та балету, а кожна вистава тут гарантовано стане незабутнім досвідом.

Мистецтво на вулиці

Вхід до Музичної академії прикрашає видовжена срібляста 29-метрова скульптура – Голка.

Культурні заходи міста Загреба, щоденне життя міста

Немає нічого простішого, ніж знайти, чим себе розважити в Загребі. Щороку стає все більше сцен, фестивалів, концертів і частин міста, які перетворюються в місця надзвичайної творчої енергії. Новизна проявляється в тому, що вони все менше прив'язані до залів, клубів і парків і тепер все більше і більше переходять на міські вулиці і площі, спонтанно стаючи невід'ємною частиною повсякденного життя загребчан і всіх тих, хто опинився в Загребі.

Дизайнерський район Загреба

Охоплюючи один квартал Загреба, цей фестиваль популяризує ідею: щоб діяти локально, треба мислити глобально. Протягом кількох днів у червні, район навколо вулиці Мартичевої перетворюється на зону дизайну, мистецтва та розваг. Місцеві художники та творці презентують свої роботи мешканцям Загреба та туристам. Заходи фестивалю демонструють творчі стратегії розроблені для поліпшення життя в громаді. У поєднанні з цим відбуваються акції та виставки-продажі гастрономічних продуктів та туристичних виробів, концерти на свіжому повітрі, літературні вечори, творчі воркшопи та навчальні прогулянки, і все це з метою представлення міського кварталу Мартічева у якості творчого інтерактивного центру.

Літо на Штросі

Променад Штроссмайера або, як ще кажуть в народі – Штроссмартр, нагадує Монмартр – трохи більш популярний променад в Парижі. Тут в літні місяці ви можете випити келих відмінного вина, розслабитися і кожного дня слухати живу музику, насолоджуючись видом на місто з мальовничого пагорба. На Штросі щорічно

вибирають найкрасивішого непородистого песика, а також вже стало традицією саме тут зустрічати Половину Нового Року великим феєрверком.

Цест із зе бест

Весна в Загребі стає ще прекраснішою, коли починається цей міжнародний мультимедійний вуличний фестиваль, який міцно укорінився в атмосфері міста. Cest – справжнісінький міський фестиваль, тому що його сценою виступає саме місто, а іноді випадкові перехожі стають в якійсь мірі його співтворцями й учасниками. Ну і як ними не бути, якщо мова йде про такі заходи як змагання немовлят, офіціантів або двірників на триколісних велосипедах, змагання шкіл мови жестів, турнір з найповільнішої їзди на велосипеді, змагання блукаючого піаніно тощо. Сцени стратегічно розподілені між кількома площами і вулицями в центрі міста, тому дуже ймовірно, що і Ви можете випадково опинитися в самому серці фестивалю!

Дворики

Заирніть у внутрішній світ, прихований за фасадами Верхнього міста – в дворики прекрасних барокових маєтків, які відкриваються для відвідувачів щороку під час проведення унікального заходу під назвою «Дворики».

Відвідувачів приємно здивує ретельно підібрана жива музика, великий вибір їжі і напоїв, а також можливість дізнатися багато цікавого про культуру та історію Загреба. Цей фестиваль – унікальна можливість пережити незабутні моменти в цих зазвичай дуже прихованих місцях, і кожен рік якийсь новий внутрішній дворик відкриває свої двері і розповідає відвідувачам власну історію.

Загреб класичний

Для любителів класичного мистецтва, а також позитивної атмосфери в цілому, влітку Загреб організовує фестиваль «Zagreb Classic» – симбіоз творчого перформансу і репрезентативного міського простору. Під відкритим небом, в ідилічному парку на Площі короля Томіслава, проводяться концерти, на яких виступають зірки класичної та популярної музики, симфонічні та джазові оркестри, виконуються опери, показують старі фільми і надається хороша можливість відпочити на свіжому повітрі, серед зелені у затишку красивої паркової галявини.

ІНм'юзік фестиваль

Найбільший фестиваль під відкритим небом в Хорватії, який відомі мас-медіа ось уже декілька років включають до списку світових фестивалів, на яких неодмінно слід побувати. Триденний фестиваль проводиться в червні на трьох островах озера Ярун, а гості на кілька днів розміщуються на нічліг в літньому наметовому таборі. Крім відмінної атмосфери і найбільших відомих зірок світу музики, які люблять приїжджати на цей фестиваль, організатори завжди намагаються створити що-небудь особливе, як, наприклад, приховану в лісі сцену або щось інше дійсно захоплююче, як, скажімо, точна копія вежі Тесли.

Фестиваль світла

У березні, під час тривання цього цікавого проекту, за допомогою тимчасових арт-інсталяцій світлом виокремлюють певні частини Загреба, і на передній план висуваються забуті локації чи місця з великим потенціалом. Завдяки різним ідеям, такі простори в цей час оживають, грають новими барвами і сприяють якісній інтеракції простору, випадкових перехожих, мандрівників та місцевих мешканців.

День відкритої площі

День відкритої площі задуманий як подія, яка пропонує ознайомитися із діяльністю різних культурних і освітніх установ, розташованих на Площі Республіки Хорватії і знаменує початок «культурної осені» в Загребі. Тоді простір площі стає величезною сценою, на якій різні культурні програми змінюються одна за одною і серед яких особливо виділяються виступи артистів опери, балету і драматичного мистецтва Хорватського національного театру в Загребі.

Загребська машина часу

В рамках цього проекту з кінця квітня до початку жовтня кожні вихідні в кількох місцях у місті проводяться численні музичні, танцювальні та інші різноманітні заходи, метою яких є наблизити традиції з минулого Загреба і його околиць. Кумасі, тобто молодіці і бабусі в традиційних костюмах на ринку Долац, Променадні концерти на Зріневці і зміна почесної варті Полку Краваток, костюмовані персонажі з минулого Загреба, яких ви зустрінете в місті – все це Загребська машина часу, яка поверне Вас в минуле з його старими традиціями і прекрасними спогадами.

Анімафест

Фестиваль Анімафест заснований в Загребі ще у 1972 році і становить велике визнання Загребської школи мультиплікаційних фільмів та успіху, який ця школа мала в 1950- 1960-х роках . У парні роки, фестиваль присвячується короткометражним стрічкам, а у непарні – довгометражним. Кожного червня загребська публіка знаходиться у нетерплячому очікуванні програми фестивалю.

Бал...Бальтазар! Мультик «Професор Бальтазар» – найвідоміший проєкт Загребської школи анімаційних мультфільмів. Права на показ цього мультику продані в 30 країн світу.

Фантастичний Загребський кінофестиваль

Цей літній фестиваль – справжня насолода для любителів кінофантастики і схожих жанрів. Окрім вибору інтригуючих і цікавих фільмів, фестиваль відомий і тим, що деякі з показів відбуваються під відкритим небом, наприклад, в імпозантному замку Медведград.

Підривний кінофестиваль

Важливі політичні, соціальні, культурні, художні і суспільні теми завжди стають центральними ідеями цього фестивалю, який відбувається в травні. Поряд з кіносекцією, тут також проводять численні цікаві лекції та круглі столи.

ЗагребДокс

Це найбільший міжнародний фестиваль в цій частині Європи, який спеціалізується на документальних фільмах. Водночас, це прекрасне місце для обміну думками і досвідом. Відкрита, креативна атмосфера спонукає до розмов, саме тому під час ЗагребДоксу часто на світ з'являються нові ідеї та проєкти, а усі, кого цікавить цей кіножанр, мають можливість брати участь у різних семінарах, презентаціях ідей та дискусіях про документальні фільми. Фестиваль відбувається щороку наприкінці лютого або на початку березня.

Загребський кінофестиваль

Один із кінофестивалів, на який щосені чекають з особливим нетерпінням, – знаменитий «ZFF», який приваблює не тільки любителів кіно, але і всіх тих, хто прагне чудово провести час. Однак, фільм – на першому плані, а на додаток до основної

програми, що має характер відбіркового фестивалю, тут пропонується багата супровідна програма з презентаціями літературних і нових технологічних досягнень в кіновиробництві. Після показів і новин зі світу кіно місце проведення фестивалю спонтанно перетворюється у велику вечірку.

«Золота карета» – мотив головної нагороди Фестивалю, запозичений з відомого радянського класичного фільму «Броненосець Потьомкін».

Джаз. хр

Джазовий фестиваль, який об'єднав відразу декілька подій на джазовій сцені Загреба, насичений важливими і привабливими програмами в рамках своїх осінніх і весняних циклів, знайомлячи відвідувачів з творчістю провідних світових і вітчизняних виконавців.

Таємниці Гричу

Цей екскурсійний нічний тур зі своєю абсолютно особливою атмосферою, театральним підходом і взаємодією з учасниками, став дуже популярним серед загребчан і всіх гостей Загреба. Він являє собою цікавий спосіб огляду визначних пам'яток міста. Влітку тур проводиться в Верхньому місті і, переповнюючи яскравими враженнями, розповідає про історію Загреба, про таємниці міста, невідомі романтичні історії і закулісні ігри, а сама екскурсія проводиться не тільки хорватською, а й англійською мовами.

Піф – міжнародний фестиваль театру ляльок

Створений есперантистами, цей фестиваль спочатку був пов'язаний з есперанто, а останнім часом став найкращою платформою для презентації досягнень лялькового мистецтва, де щорічно в вересні проходять вистави лялькових театрів зі всього світу. В рамках супутніх програм фестивалю проходять професійні симпозіуми про лялькове мистецтво, виставки ляльок, майстер-класи з їхнього виготовлення та різноманітні гуманітарні акції.

Золотий пірует Загреба

Це змагання з фігурного катання, яке проходить в Загребі, щороку у грудні, починаючи з 1968 року, що робить його найстарішим у світі. Змагання відбуваються у

наступних категоріях: індивідуальне – чоловіки, індивідуальне – жінки, в парах та танці на льоду. На популярний «Пірует» щороку приїжджають найкращі світові фігуристи.

Меморіал Ханжекович

Популярний «Ханжек» став міжнародним атлетичним турніром ще в 1958 році, а в 1999 році він включений в список турнірів Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій. З 2009 року він став частиною турніру Світового виклику ІААФ і з тих пір щорічно в кінці літа збирає найвидатніших спортсменів світової атлетики.

Загребський марафон

Перші змагання загребського марафону були проведені в 1992 році, тоді в них взяло участь всього 70 спортсменів, які дійшли до фінішу. Зараз кількість учасників перевершує за своєю чисельністю цифру, що вимірюється в тисячах, і цей марафон стає все більш популярним, оскільки тутешня траса – одна з найшвидших марафонських трас в світі із загальною різницею висоти по маршруту всього в п'ять метрів. Подовжений напрямок всього маршруту з невеликою кількістю поворотів дозволяє зберігати стійкий темп і досягати хорошого результату. Популярності марафону серед широкого кола учасників сприяло також введення напівмарафону. Він проводиться щороку у жовтні.

Трофей Снігової Королеви

Слаломна гонка Світового лижного кубку відбувається з 2005 року на місцевості Слеме, тобто маківці гори Медведниця та щороку у січні приваблює велику кількість лижників та відвідувачів не лише з Хорватії, але й з цілого світу. Окрім факту, що це єдина гонка, яка відбувається так близько до столиці, гонка специфічна і тим, що переможець отримує особливий приз – справжню корону ручної роботи.

Гонка названа на честь легендарної Яниці Костелич, найкращої гірськолижниці в історії Хорватії, яка, разом з братом Івіцюю саме на Медведниці зробила свої перші кроки на лижах.

ПЕРЕДРІЗДВЯНИЙ ЗАГРЕБ

Катання на ковзанах

До популярної зимової форми відпочинку і занять спортом в Загребі ставляться серйозно: Крижаний парк на Площі короля Томіслава у грудні стає улюбленим місцем для усіх мешканців.

Швидкі зимові перекуси

Взимку в Загребі є насправді багато можливостей швидко перекусити. Фрітули (кульки із смаженого тіста) та ковбаски смачно пахнуть з усіх сторін, а глінтвейн, крім того, що є смачним напоєм, допомагає зігріти замерзлі пальці.

Загребський Різдвяний ярмарок починається запаленням першої свічки Адвенту, після чого веселощі поширюються вулицями міста, мов запах глінтвейну. Відвідувачі можуть насолоджуватися численними стравами не лише місцевої, але й світової кулінарії.

Зрінєваць під снігом

Особливо приємно слухати різдвяні пісні, які міські аматорські хори виконують в Музичному павільйоні, побудованому в 1891 році. Платани, вкриті снігом в парку, який під час Адвенту заповнюється будиночками з традиційною їжею і напоями, створюють незабутні враження.

Різдвяний ярмарок

Різдвяний ярмарок – це чудова нагода купити подарунки. Окрім різдвяних делікатесів, на стендах, прилавках і в кіосках можна знайти різноманітні речі ручної роботи та сувеніри. Наприклад, відомі хорватські ліцитари (традиційні пряники) та інші речі, які можливо знайти тільки в Загребі.

Перед Загребським Собором відвідувачі можуть побачити живі ясла, тобто шопку, а кожна з площ міста прикрашена своїм унікальним способом: на Зрінєвці можна насолоджуватися вальсом та виступами міських хорів, а на Площі короля Томіслава – неймовірним Крижаний парком, де можна кататися на ковзанах. Загреб перед Різдвом щороку готує нові несподіванки. Ніколи не знаємо, яка ще вулиця перетвориться на ідеальне місце різдвяної казки.

Їжа та напої для особливих подій

Їжа та напої – це щось, без чого неможливо обійтися та це те, де компроміси неприйнятні. Великий вибір ресторанів, таверн, кафе і барів, безсумнівно, не сприяє легкому прийняттю рішення, але ж це – приємні вагання і солодка перспектива. Або солонка. Може бути гостра. Але завжди – смачна і свіжа.

Загребська кумася

На Долці – загребському базарі – знаходиться пам'ятник традиційній продавчині – кумасі (хорв. куміца) – жінці з передмістя, яка щодня приходить на ринок і пропонує загребчанам купити свіжі фрукти, овочі і молочні продукти. Свіжі сир і сметана, домашні яйця, кукурудзяний хліб або все те, що можна побачити в кошику, – завжди легко знаходить свій шлях до столів загребчан.

Загреб, як і будь-яке велике місто, завжди гостинно приймав багатьох гостей і запозичував культурний вплив зусібіч: як з сусідніх територій, так і з далеких країв. Німецькі назви відображають центрально-європейську гастрономічну традицію, проте в Загребі також дуже органічно прижилися страви середземноморської та орієнтальної кухні. Звичайно, з обов'язковим місцевим присмаком. Сучасний Загреб – метрополія з різноманітністю гастрономічного вибору і тут Ви легко зможете вибрати щось на свій смак, яку б кухню Ви не любили. Інтернаціональна кухня, етнічна кухня, фьюжн, висока кухня або стріт-фуд – завжди до Ваших послуг, але якщо Ви хочете спробувати страви, які роблять особливими будні загребчан і які поколіннями готуються у хорватських родинах, тоді рекомендуємо Вам декілька зразків сучасної класики кулінарії.

Індичка з домашньою локшиною

Таємниця цієї традиційної загребської різдвяної страви криється у тривалому запіканні індички при низькій температурі і постійному поливанні власним соком індички, щоб м'ясо залишалось особливо соковитим. Домашня локшина (хорв. млінці) – гарнір, традиційний для широкої околиці Загреба, який подається в основному з птицею. Він готується з пшеничного борошна, солі і води, і, як правило, розкатані листи тіста купуються висушеними і просто ошпарюються окропом і заливаються соком індички, отриманим під час її запікання.

Винні маршрути в Загребі та околицях

Місто Загреб та його околиці пишуться кількома відомими винними маршрутами, які приваблюють усіх любителів та поціновувачів напою бога Вакха, але, мабуть, менш відомо, що один з виноградників можна знайти і в самому центрі міста, між вулицями Радича й Ткалчича. Загребський винний маршрут знаходиться на шляху від Верхньої Дубрави до Сесвета, у східній частині міста, менш відомій туристам, але до якої варто прогулятися чи проїхатися. Винні маршрути у околиці Загреба (Самоборський, Плешивічкий та Зелінський винні маршрути) з давніх давен є частиною винних карт та ідеально підходять для одноденних екскурсій.

Ринки

Мешканці Загреба просто обожають ходити на ринок, тому в Загребі налічують понад 25 ринків, де легко можна знайти найсвіжіші продукти з усієї Хорватії.

Грінцайг

Грінцайг зі зрозумілих причин – найпопулярніша річ на міських ринках, адже це одна з обов'язкових основ загребської кухні і початок кожного справжнього супу. Це ароматний букет – овочева в'язка, яка складається з моркви, петрушки, селери і савойської капусти, що надає стравам колоритного домашнього смаку.

Яблучний штрудель

З багатьох загребських будинків часто розповсюджуються смачні запахи цього століттями знаменитого і улюбленого десерту, який готується з віртуозно розкачаного тіста, натертих яблук, з додатком кориці та рому, і ще якогось таємного інгредієнту, залежно від смаків та рецептів.

День Святого Мартіна

Виноградники, будиночки для відпочинку розташовані в винограднику і винні погребі в околиці Загреба особливо оживають під час вшанування святого Мартіна, на день коли освячується молоде вино. Хоча такі місця для дегустації вин пропонують відмінний вибір вин протягом усього року, надаючи шанс для ідеального втечі від міської суєти і можливість розслабитися, саме цього дня особливо приємно насолодитися плодами роботи працьовитих рук місцевих виноградарів.

Штруклі

Залежно від рецепту, штруклі можуть бути солоними і солодкими, вареними або запеченими, з додаванням різних фруктів або овочів, і можуть подаватися в якості закуски, основної страви, десерту або навіть в супі. Проте, це культове блюдо з тіста, сиру, вершків і яєць, як правило, готується з несолодким сиром в запеченому вигляді.

Фестивалі вуличної їжі

Любителі вуличної їжі в Загребі дійсно можуть почуватися як вдома. Крім стандартної пропозиції популярних закусок, доступних у місті протягом цілого року, Загреб став також місцем проведення декількох вуличних фестивалів якісної та смачної їжі, якою можна насолоджуватися неформально і спонтанно, скажімо, на газоні або лавці в парку. Якщо Ви шукаєте нові екзотичні смаки або продукти, хочете спробувати традиційні страви або, можливо, Вас порадує неповторна атмосфера фестивалю, який поєднує кулінарне і кіно- мистецтво з переглядом кінофільмів на газонах міста – в будь-якому випадку, пропозиція в Загребі вас дуже потішить і приємно здивує.

Сир зі сметаною

Сир зі сметаною – традиційний продукт з околиць Загреба, який вже століттями є невід'ємною частиною меню мешканців Загреба. Його їдять у поєднанні з різноманітними свіжими сезонними продуктами, залежно від пори року чи нагоди. Багато родин мають свою «куміцу» на ринку у якої щовихідних купують свіжі сир та сметану. Часто трапляється, що декілька поколінь купує сир й сметану від одного і того ж виробника.

Традиція крафтового пивоваріння

Загреб має давню традицію пивоваріння, і на сьогоднішній день, крім декількох відомих великих пивоварень, також існують і малі, крафт-пивоварні, які успішно працюють, поєднуючи традицію давнього загребського ремесла і теплі моменти, проведені за келихом пива.

«Йдемо на каву»

Улюблений гарячий напій кожного мешканця Загреба без будь-яких сумнівів – кава. Пити каву стало, навіть, соціальним ритуалом, пов'язаним зі спілкуванням із друзями, а місця, де можна випити каву, є на кожному кроці. Вираз: «Йдемо на каву» настільки часто використовується, що несе в собі натяк на спілкування з вживанням навіть будь-яких інших напоїв!

Вибір ресторану

Смачна їжа – одна з найулюбленіших в місті тем. Дуже швидко поширюються чутки про те, де можна щось смачно поїсти, особливо якщо мова йде про приємне співвідношення ціни і якості. З кожним днем кулінарні пропозиції і асортимент стають все більш змістовними і з'являється чимало оригінальних ресторанів з розробленою гастрономічною концепцією місцевої, фьюжн або екзотичної кухні.

Шопінг та розваги – частина Загреба, яку Ви носите з собою

Коли мова йде про місця, де можна цікаво провести час і відпочити у будь-який час дня і ночі – варто зауважити, що Загреб – місто зростаючих можливостей, все більш відкрите і креативне, а окремі його куточки стають одними з найцікавіших місць в цій частині Європи. Крім того, місто пропонує багато можливостей для покупок корисних і забавних предметів і виробів, виготовлених в цій місцевості. Загреб не покидають з порожніми руками!

Пенкала – Автоматична ручка

Свій найвідоміший винахід – автоматичний механічний олівець – Едуард Славолуб Пенкала запатентував у 1906 році, а авторучку в 1907 році, таким чином, забезпечивши собі і Загребу світову славу, створивши один з найвідоміших місцевих виробів.

Хорватські дизайнерські сувеніри

Незважаючи на те, що мова йде про тенденцію, яка поки що тільки розвивається, місцеві дизайнери активно беруть участь в оформленні цілого діапазону сувенірів ось уже кілька років, розробляючи привабливі та інноваційні предмети, які відображають місцевий колорит і зберігають спогади для своїх власників. Продаючи сувеніри, зовсім несхожі на вироби стандартного промислового виробництва, в Загребі з'явилися магазини, які пропонують покупцям виготовлені зі смаком, вишукані і

особливі предмети, які гостям міста будуть довго нагадувати про Загреб з особливим теплом.

Шестінська Парасолька

Барвистий орнамент на парасольці яскраво-червоного кольору є пізнавальним символом села Шестіне у загребській підплеменській зоні, а з часом він став і невід'ємною частиною візуальної ідентифікації міста. Шестінська парасолька сьогодні присутня у повсякденній торговій пропозиції відомих виробників, а хто цю парасольку забере додому, із собою понесе і частину міського краєвиду. Стенди найбільшого міського ринку Долац немислимі без шестінського покриття.

Лицитарське серце

Мабуть, найвідоміший загребський традиційний сувенір, лицитарське серце, колись був смачним пряником, подарунком на знак приязні й любові. На сьогоднішній день – це краса, яка зберегла частину свого первісного вигляду, а традиція виготовлення цього сувеніру включена до списку нематеріальної світової спадщини ЮНЕСКО.

Перцеве печиво

Традиційне загребське печиво з перцем неповторне з точки зору поєднання солодкуватого і пікантного смаку. В якості улюблених солодоців старих загребчан, печиво згадується в історичному романі «Золото золотаря» хорватського письменника Августа Шеноа, а сьогодні його можна знайти на полицях багатьох магазинів і сувенірних крамничок.

Краватка

Незважаючи на те, що світову популярність краватці принесли французькі аристократи, вперше вона з'явилася саме на військовій формі хорватських солдат під час Тридцятилітньої війни. Отже, цей модний додаток з шовку походить з XVII століття. Французька назва, кравате, походить, насправді, від іменника хорват (кроат). Якісні краватки різноманітних кольорів і форм – це обов'язковий сувенір з Хорватії!

Молоді модельєри

Загребська дизайнерська сцена стає все більш захоплюючою і, здається, щомиті тут народжується нове ім'я, яке варто запам'ятати. Молоді модельєри і дизайнери представляють свої колекції покупцям в спеціалізованих оригінально оформлених магазинах. Той, хто шукає одяг або корисні предмети домашнього вжитку, відмінні від стандартних пропозицій такого асортименту, вчинить правильно, почавши досліджувати і відкривати нові імена світу моди в Загребі.

Загребські ремесла

Загреб рясніє безліччю традиційних ремесел, які й надалі конкурують за якістю виготовлених вручну предметів. У невеликих магазинах в центрі міста Ви можете купити оригінальні туфлі і ремені зі шкіри, костюми, скроєні за вашою міркою, або капелюхи чи капелюшки різних фасонів і стилів, які будуть присутні у Вашому гардеробі багато років. Крім шевських, капелюшних і швейних майстерень, гуляючи по вулиці Ви натрапите й на майстерні прикладного мистецтва і сучасних ремісників. Кожен предмет, який Ви там знайдете, матиме свій власний, неповторний вигляд.

Торгівельні центри

У Загребі вони знаходяться в ключових точках по всьому місту, пропонуючи мешканцям все те, що їм потрібно, і залучаючи відвідувачів своєю практичністю і вибором, який відповідає будь-яким потребам.

Вечірка під відкритим небом

У весняні та літні місяці мешканці міста, як і численні туристи, люблять проводити свій час в численних зелених парках в центрі міста, обожнюють спілкуватися з друзями, сидячи на лавках або лежачи на розстелених на галявинах покривалах. Крім того, Загреб сповнений музичними і гастрономічними подіями і тому створюється враження, що скрізь можна щось випити або послухати місцевий музичний гурт.

Клуби та альтернативна сцена

У загребської альтернативної сцени давня історія, що сягає своїм корінням в сімдесяті роки минулого століття. Вона останнім часом переживає постійний підйом, рясніючи чудовими концертами, вечірками та іншими подіями, що проходять в кількох мальовничих і одвічних місцях їхнього проведення. В цілому, клубне життя вже

роками активно розвивається, і тому якісну поп і електронну музику можна послухати скрізь, але кожен знайде собі щось до смаку: і ті, хто хоче просто розважитися, і ті, кого цікавить, перш за все, сама музика. Загреб любить дивувати!

Кафе та бари

Колись звичайні заклади в центрі міста мало не за одну ніч, як гриби після дощу, перетворилися в місця з добре продуманою стратегією і відмінними інтер'єрами та терасами, залучаючи різних відвідувачів в залежності від їхніх смаків і вибору напоїв.

Поєднання мистецтва та розваги

Різні види культурної творчості завжди живуть в симбіозі, а в Загребі це особливо відчутно за допомогою програм, що поєднують в собі, наприклад, музейно-галерейну концепцію і музичні вечори, розваги та освіту. При цьому йдеться як про місця, відкриті протягом усього сезону, так і про вуличні події або заходи під відкритим небом – важливий тільки їхній пульс в ритмі творчості і різноманітності. Може трапитися, що після невимушеного відкриття виставки молодого скульптора або концептуального художника Ви зустрінете світанок в атмосфері справжнього свята!

Загреб для дітей – місто великих можливостей

Серед тих, хто завжди радий повернутися до Загреба є і наймолодші за віком гості. Чому? Відповідь на це питання криється в численних парках, безлічі дитячих майданчиків та ігрових залів по всьому місту. Загреб піклується про дітей, організовуючи все більше цільових заходів. Музеї адаптовані для дитячого сприйняття, багата дитяча театральна сцена і різні заходи, призначені для наймолодших (і тих, хто трохи старше), роблять Загреб містом, люблячим дітей, яке самі діти обожають.

Зоопарк

Зоопарк у Максимірі відкрився у 1925 році та є найстарішим у південно-східній частині Європи. На момент відкриття його мешканцями були дві сови та три лисиці, а сьогодні там проживає понад 300 тварин з усіх континентів. Крім тварин, зоопарк

пропонує прекрасну навчальну програму, за допомогою якої діти засвоюють позитивне ставлення до природи, а також знання з біології та захисту природи.

Дитячі театри

Традиція дитячих театрів у Загребі тривала і цікава. Фактично не існує загребської дитини, яка не має спогадів щодо відвідування одного з театрів разом із батьками або в рамках організованого шкільного відвідування. Дитячі театри у Загребі розташовані по всьому місту. Таким чином, вони доступні усім дітям, а їхній великій популярності, безумовно, сприяє і завжди цікава програма з прекрасними виставами, які досліджують різні сфери дитячої уяви і творчості.

Планетарій

Для любителів астрономії і всіх, хто хоче розширити свій кругозір, відвідування загребського планетарію є обов'язковим. Цей планетарій Цайса знаходиться на першому поверсі будівлі Технічного музею імені Ніколи Тесли і працює з 1965 року.

Бакко міні експрес

Завдяки великому ентузіазму і відданості любителів цього виду транспорту, Загреб пишається найбільшим макетом залізниці на південному сході Європи. Макет складається з понад 100 поїздів, усі ручної роботи. Ідеться про конструкцію, яка містить 1050 м залізниці, а навколо неї поступово виникло ціле місто.

Музей природознавства

Цей музей діти обожають: тут діє постійна експозиція з численними тваринами і частина колекції, яку вони можуть досліджувати самостійно. Тут проводяться цікаві майстер-класи, призначені для дітей, які, вивчаючи генетику і біологію, стають справжніми детективами, досліджують ДНК або отримують цікавим і несподіваним чином знання про найпростіші організми. Деякі з майстер-класів призначені і для дітей дошкільного віку.

Музей ілюзій

Якщо Ви хочете змінити своє ставлення до музеїв і сприйняття як музеїв так і реальності загалом, цей музей для Вас – відмінний вибір. Те, що повинно бути прямим, тут – під кутом, а що було маленьким – тут стало великим, що зверху – в Музеї ілюзій

– знизу. Загубіться в нескінченності дзеркальної кімнати, залізьте на стелю або відвідайте ігрову кімнату, де відвідувачі, незалежно від віку, можуть гратися, змагатися і вчитися, спробувати вирішувати різні головоломки, робити трюки і грати в різні дидактичні ігри.

Хорватський шкільний музей

Відкритий ще в далекому 1901 році, цей музей систематично збирає, вивчає і виставляє експонати з минулого і сьогодення хорватської системи шкільної освіти і педагогіки. Відвідувачі можуть побачити колекцію навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів і шкільного обладнання і спробувати уявити собі, як колись виглядала школа. Яким при цьому був образ мислення учнів покажуть їхні письмові роботи і малюнки, що збереглися у експозиції музею. Протягом року проводяться численні майстер-класи, завдяки яким діти в цікавій і захоплюючій формі можуть здобувати знання і спілкуватися.

4. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ

У цьому розділі дипломної роботи аналізуються проблеми, що виникли в процесі перекладу запропонованого вище тексту. Особлива увага надана проблемі міжмовної омонімії, фразеологізмів та перекладу автентичних елементів культури. Також було проаналізовано переклад антропонімів і топонімів та проблем, які зустрічалися під час їхнього перекладу.

Мова – це, перш за все, система комунікації, а комунікація є базовою потребою людини. Це спосіб, яким людина виражає себе по відношенні до когось. Існують різні системи комунікації. Система комунікації, яку використовує певна група людей, завжди буде безпосередньо пов'язана із світоглядом цієї групи, спираючись на її цінності, традиції, культурні особливості тощо. Деякі речі, які є важливими для однієї групи людей, будуть неважливими для іншої. Ця різниця буде виражена у мові, у системі комунікації. Завданням перекладача є пояснити одній групі світогляд іншої найбільш зрозумілим способом.

Перекладом, за визначенням *Хорватського сімейного лексикону*, є «трансляція літературних, інформаційних, наукових та інших текстів та виразів з мови оригіналу в мову перекладу» (Ladan, 2005). Важливо зазначити, що тільки розгляду мовного та лексичного рівнів тексту недостатньо для реалізації успішного перекладу. Перекладач має бути ознайомлений із певними культурними та ситуативними контекстами, в яких текст оригіналу виник, інтерпретувати та перенести зміст написаного так, щоб в мові перекладу цей зміст був зрозумілий. Тільки після повного розуміння усіх можливих значень, того, що термін означає в мові оригіналу, завдання перекладача перенести зміст у мову перекладу, щоб цей зміст був зрозумілий реципієнту. Таким чином перекладача можливо розглядати і як інтерпретатора культури, тому що культурний контекст, в якому виник текст, несе велику інформацію для розуміння конотативних і метафоричних значень слова. Цікаво, що саме дієслово «перекладати» має декілька значень українською мовою, оскільки можна перекладати річ з місця на місце, а можна перекладати текст з однієї мови на іншу.

Отже, мова є не тільки системою комунікації, а і способом репрезентації – людина стає свідомою свого існування і мовою репрезентує себе у рамках комунікаційної системи, до якої вона звикла. Ця система комунікації не є

універсальною, її варто розглядати і на індивідуальному рівні, але це вже може слугувати матеріалом для іншої роботи.

В контексті цієї роботи, використовуємо наступний приклад. В момент, коли людина стає свідомою свого існування, вона має потребу репрезентувати себе іншим. Але в її репрезентації, можна побачити і інтерпретувати безліч повідомлень. Наше бачення чийсь репрезентації буде зумовлено нашим власним досвідом, нашим культурним специфічним фільтром, який селективно розділяє світ та ділить його на категорії бажаного і небажаного. Іншими словами, спосіб, яким ми інтерпретуємо чийсь репрезентації є культурно зумовлений – ми звикли розглядати світ навколо себе у рамках власної комунікаційної системи.

В даній роботі були деякі слова, які могли б трактуватися по-різному людьми різних професій та світосприйняття. Наприклад, хорватське слово «тур» для людей зі сфери туризму позначатиме екскурсію, а для людей біологічних професій – різновид дикого бика. Українське слово «площа» для одних людей буде значити міський сквер, а для інших – результат множення ширини на висоту геометричної фігури. Тому дуже важливо перекладати слова згідно з контекстом, а не дослівно.

На нашу думку, під час перекладу тексту, як, наприклад, цього путівнику, культурно зумовлені різниці потребують особливої уваги. Якщо існують слова, які специфічні до мови оригіналу, вони можуть не існувати чи не бути зрозумілими у мові перекладу, їх треба пояснити, зробити зрозумілими у контексті комунікаційної системи мови перекладу. Наприклад, якщо ми вважаємо, що термін *šestinski kišobran*, або *licitarsko srce* не буде зрозумілим українською мовою, цей термін треба додатково пояснити.

Під час роботи над перекладом, нами був відмічений цікавий феномен стосовно слова «кумася» чи «кумонька». Хорватська інтерпретація слова «куміца», означає що це продавчиня, жінка з передмістя, яка щодня приходить на ринок і пропонує загребчанам купити свіжі фрукти, овочі і молочні продукти, у другому значенні – зменш. пестливо до кума. В українській версії кумася – пестливо до кума у першому значенні слова. У другому значенні кумася – перен., зневажл. про жінку, яка розносить плітки (Словник, 2021), а кума – це хрещена мати стосовно до батьків хрещеника і до хрещеного батька, тобто це особа, яка належить до вужчого кола спілкування родини (Словник, 2021). Цікавий факт, що Кума – це також річка в Україні, притока Вілії.

Болгарські перекладачі, Влахов та Флорін, створили термін *realia*, який означає культурно специфічні вирази. Він стосується предметів, звичаїв побуту та інших культурних та матеріальних аспектів життя певного народу. Численні теоретики обговорювали стратегії перекладу таких понять (Fernandez Guerra, 2012). У цій роботі, використана стратегія пояснення таких понять у дужках чи виносках. У цій роботі не будемо детальніше обговорювати стратегії перекладу таких, культурно специфічних понять, але звернемо увагу на існування потреби глибокого розуміння культурного контексту створення тексту, яке є ключовим для здійснення хорошого перекладу.

У перекладі художніх текстів, фразеологізми можуть теж бути проблемою для перекладу, але у перекладі цього путівника значних проблем з фразеологізмами не виникало бо нам вдалося знайти часткові або повні відповідники у цільовій мові або ж замінити їх більш притаманними для українського реципієнта виразами. Ми використали ряд фразеологізмів, які стилістично підходили до тлумачення тексту путівника. На наш погляд, дійсно важливо вживати подібні вирази, оскільки вони збагачують мову, роблячи її більш зрозумілою для реципієнтів.

Серед фразеологічних зворотів, які ми використали під час перекладу, наступні:

- slatke brige – солодка перспектива (приємна, цікава, приваблива);
- oduvijek lako pronalazi put do stolova Zagrepčana – знайти свій шлях (успішно йти до своєї мети);
- odabrati nešto za sebe, bez obzira na to kojem ste tipu prehrane naklonjeni – щось на свій смак (тут: про їстівні речі та загалом щось, що подобається);
- odavno – з давніх давен (дуже давно);
- kad je riječ – мова йде (говоримо про, йдеться про);
- praznih ruku – з порожніми руками (тут: без покупок);
- kao kod kuće – почуватися як вдома (спокійно, затишно, з приємними відчуттями).

Наступна проблема, яку ми побачили при здійсненні цього перекладу є міжмовна омонімія, тобто так звані «фальшиві друзі перекладача». Маючи на увазі, що йдеться про дві слов'янські мови, хорватську та українську, схожі у деяких елементах, нас не дивує існування таких понять.

Омоніми (від грец. ὁμός – однаковий, ὄνομα – ім'я) – це слова, які однаково звучать, але мають різне значення. Явище омонімії – наслідок випадкового збігу звучання, у значенні ж два слова-омоніми не мають абсолютно нічого спільного, напр.: дід – батьків або материн батько; дід – будяк; дід – сніп соломи чи очерету; дід – їжа з пшона та борошна; дід – назва танцю; або є слово стан – стоянка; воююча сторона; стан – талія; стан – умови, ситуація; стан – пристрій.

Омоніми принципово відрізняються від багатозначних слів. Між значеннями полісемантичного слова існують зв'язки; вони об'єднані спільним поняттям. Значення омонімів не пов'язані між собою.

Відношення омонімії можуть бути між питомим і запозиченим словами: тур – дикий бик і тур – оберт у танці, етап чого-небудь (з французької мови); чайка – птах і чайка – човен (з турецької); омонімія самих запозичених слів: бак – посудина для рідини (з французької) і бак – частина палуби (з голландської); омонімія внаслідок калькування: вузол – однокореневе із в'язати і вузол – міра швидкості морського транспорту (калька з англійської мови).

Фразеологічних омонімів у мові небагато, наприклад: зелена вулиця – безперешкодний шлях для транспорту, а також у розвитку, досягненні чого-небудь і зелена вулиця – покарання солдатів у царській Росії, коли їх проганяли крізь стрій, б'ючи шпіцрутенами; пускати півня – видавати пискливий звук, зриваючи голос, і пускати (червоного) півня – підпалювати, влаштовувати пожежу.

Фальшиві друзі перекладача (калька з фр. faux amis), або міжмовні омоніми – це пари слів або фраз із різних мов або діалектів, які мають однаковий вигляд або однакове звучання, але означають різні речі. Міжмовні омоніми – лексеми присутні в мові оригіналу та мові перекладу, які мають спільну чи схожу форму, але різне значення. Різниця у значенні часто є причиною непорозуміння і помилок у перекладі. Тому, для перекладача дуже важливо перевірити значення кожного слова, яке звучить знайомо чи нагадує якесь слово з мови оригіналу. Різниці між значеннями у хорватській та українській мові у таких випадках значні та можуть бути причиною великих помилок у перекладі.

Міжмовні омоніми присутні як в споріднених, так і в неспоріднених мовах. Їх уживання може призвести до певних незручностей. Найбільш підступною є міжмовна омонімія близькоспоріднених мов.

Серед таких хорватсько-українських пар слів варто відмітити:

- izvor – не «ізвір» (vododerina), а «джерело»;
- lipanj – не «липень» (srpanj), а «червень»;
- listopad – не місяць «листопад» (studeni), а «жовтень»;
- pogon – не «погон» (paramenica, epoleta), а «привод», «двигун», «цех» чи «обладнання»;
- srpanj – не «серпень» (kolovoz), а «липень»;
- travanj – не «травень» (svibanj), а «квітень»;
- mlinci – не «млинці» (palačinke), а «домашня локшина».

Омоніми можуть застосовуватися у різних функціональних стилях, але лише в художньому – з певною стилістичною метою. Науковий і офіційно-діловий стилі вимагають точності контексту, тому омоніми у них не мають наголошених стилістичних функцій такого типу.

Процес перекладу з хорватської на українську мову

Процес перекладу з хорватської на українську мову – це процес пошуку схожих рис між мовами та культурами. Визначення цих рис можливе лише тому, що перекладач постійно стикається із відмінностями між ними. Але, на думку мовознавця Наталії Ольховської, переклад не може і не повинен бути спрямованим на усунення цих розбіжностей, перекладений текст має бути місцем проявлення іншої культури, де читач (в нашому випадку ще й мандрівник) помічає культурно чуже; переклад має зберігати відмінності, певну чужість оригіналу, нагадувати про надбання та втрати процесу перекладу та про відстань між культурами (Ольховська, 2017). Підкреслюючи роль роботи з інформацією при здійсненні перекладу, вчені надають їй провідну роль у процесі перекладу. У зв'язку із запропонованим визначенням доречною є думка О. Медведя та І. Ізмайлової, що необхідними перекладачеві для здійснення перекладу знання є такими:

- 1) знання про властивості мовлення на базі мов перекладу – вихідної мови і мови перекладу;

- 2) локальні і контекст-ситуації;
- 3) імплікації тексту;
- 4) глобальні конвенції, правила спілкування й інформація, яка виходить за межі слова та спілкування;
- 5) стратегії (мета і засоби інтерпретації);
- 6) інтенціональність – наміри, які регулюють хід інтерпретації (Максімов, 2010).

У сучасному перекладознавстві для опису процесу перекладу широко використовується словосполучення «стратегія перекладу». Цей термін існує в кількох варіантах. Поряд зі «стратегією перекладу» можна зустріти словосполучення «тактика перекладу», «стратегія перекладача», «перекладацька стратегія», і навіть «стратегія поведінки перекладача в процесі перекладу» (Ольховська, 2017). Всі ці словосполучення вживаються в якості семантичних варіантів не тільки різними, але іноді й одними і тими ж авторами. Вибір стратегії перекладу залежить, крім суб'єктивних уподобань перекладача та гатунку тексту оригіналу, від багатьох об'єктивних факторів, до яких на думку Л. Коломієць належать: 1) цільова аудиторія перекладу та стан цільової полісистеми; 2) кількість існуючих перекладів певного твору в цільовій літературі (Коломієць, 2004).

Потреба у форенізуючому перекладі виникає особливо гостро, коли створюється критично велика кількість перекладів-одомашнень, які роблять відстань між читачем та оригіналом все більшою. Головна функція перекладу одомашнення – розбудова вже існуючої в цільовій культурі літературної традиції, тоді як функція перекладу очуження полягає у введенні до цільової літератури нових стилів, висловів, засобів та прийомів (Коломієць, 2004). Результати процесу перекладу (якість перекладу) обумовлюються ступенем смислової близькості перекладу щодо оригіналу, жанрово-стилістичної приналежністю текстів оригіналу і перекладу, прагматичними чинниками, що впливають на вибір варіанту перекладу.

У спеціальній перекладацькій літературі зустрічаються різні терміни для оцінювання якості перекладу: «достеменний / недостеменний», «тотожний / нетотожний», «літературний / нелітературний», «реалістичний / нереалістичний», «еквівалентний / нееквівалентний», «адекватний / неадекватний» переклад і т. д.

(Ольховська, 2017). Терміни «адекватний / неадекватний» переклад на сьогодні є найбільш припустимими, оскільки він викликає щонайменше хибних, неправильних асоціацій (наприклад, «тотожний» можна зрозуміти як «буквальний», а «реалістичний» – той, що відповідає літературній школі реалізму) (Ольховська, 2017). «Адекватним» можна назвати переклад, який повністю передає комунікативно релевантну інформацію оригіналу в оптимальних або принаймні припустимих формах мови перекладу (Вознюк, 2011). Орієнтованість на оригінал неминуче модифікує характер використання мовних засобів, призводить до «розхитування» (іншими словами, до розвитку) мовної норми і особливого вживання. Контакт двох мов у процесі перекладу неминуче веде до більш широкого використання аналогічних форм, до відносного уподібнення мовних засобів. Багато слів, словосполучень, способів опису ситуації виявляються спочатку характерними для мови перекладів, і лише потім частково проникають і в мову оригінальних творів чи стають в ній настільки ж вживаними (Ольховська, 2017).

Попри поширене поняття «перекладацької стратегії», яка має керувати виборами перекладача під час роботи над певним текстом, переклад – це радше сукупність маленьких виборів, які перекладач приймає кожної миті. Розв'язання кожної конкретної задачі залежить як від контексту, загального і безпосереднього, так і від самого перекладача та його інтерпретації. Лише занурившись в слова та образи, глибоко вкорінені в самій мові, можна відшукати більш-менш вдалі відповідники.

Наприклад, в нашій інтерпретації «Muzej prekinutih veza» – це не *Музей розірваних зв'язків*, як міг би звучати дослівний переклад, а саме *Музей розбитих сердець*. Річ у тому, що в українській мові слово «зв'язок» майже не вживається в романтичному контексті, набагато частіше можна почути вислови «телефонний зв'язок», «причинно-наслідкові зв'язки», «політичні зв'язки», «економічні зв'язки», «зв'язок між чимось та чимось» тощо. Сказати, що «між хлопцем та дівчиною існує зв'язок» можна, хіба що в дуже прагматичній формі, натякаючи на їхній сексуальний зв'язок. Але ця форма майже не вживається в розмовній мові. Щодо романтичного зв'язку між людьми, скоріше вживатимуться синоніми «відносини» або «стосунки». Дійсно, ми б могли сказати *Музей розірваних стосунків*, але ми вирішили надати назві музею більш метафоричної, цікавої та інтригуючої назви – *Музей розбитих сердець*, саме з огляду на те, що наша цільова аудиторія – це туристи і їм буде набагато цікавіше відвідати музей саме з такою назвою. Як показує наш досвід, українці зазвичай досить

душевні, емоційні та відкриті люди і, на наш погляд, назва «Музей розбитих сердець» буде набагато ближчою для українського реципієнта. Більше того, в українській лексиці досить часто вживається образ серця в різних контекстах. В розмовній українській мові легко можна почути, що людина «зробила щось від чистого серця» – тобто щиро, з добрими намірами. А інша людина скаже, що в неї «серце не на місці», тобто, що вона хвилюється через щось. А коли «тане серце» – хтось сповнюється приємними почуттями, піддаючись впливові когось, чогось приємного. Про одну людину кажуть, що він чи вона має «велике серце» – хтось дуже добрий, чуйний, здатний гаряче й глибоко пройтися чімісь переживаннями, а про іншу людину відмітять, що «зачерствіло серце» – людина стала нечуйною, байдужою до інших. Робити щось можна «з легким серцем», «за покликом серця», можна також деякі речі «приймати близько до серця», існують ще й інші сталі вирази, як от «мати Бога в серці», «покласти руку на серце» тощо. І таких прикладів може бути багато. Саме тому ми вважали найбільш вдалим перекладом саме варіант «Музей розбитих сердець», оскільки в цьому випадку ми говоримо до українського реципієнта саме його мовою – тими образами до яких він звик, та з таким емоційним забарвленням, яке найкраще вкладається у стилістичні рамки нашого туристичного путівника.

Мовна еквівалентність у перекладі – це процес пошуку ідентичного слова для опису терміна та його мандрівки від мови оригіналу до мови перекладу. Якщо еквівалента немає, в такому випадку термін з мови оригіналу перекладається описово, пояснюючи явище якомога ближче. Вживання еквівалентів в процесі перекладу є важливим та цікавим лексичним інструментом, особливо коли ми маємо неперекладні терміни. У перекладі присутній термін «бан Єлачич», який не має дослівного перекладу українською мовою, тому ми не пропонували еквівалент у перекладі, а лише виділили слово «бан» і пояснили значення описово, що це свого роду посада королівського намісника. У іншому випадку, для того щоб наголосити, що в музеї знаходиться справжня мумія, а також справити враження на українських читачів туристичного путівника, під час перекладу ми використали фразеологізм «ще одна родзинка», який надає особливе емоційне забарвлення перекладу.

Іншим прикладом еквівалентності є слово «*kljjeti*», яке не існує в цій формі в українській мові і не має відповідного українського аналога. Саме тому ми детально описали значення цього слова, але не пропонували еквівалент. Ще один наш приклад стосується перекладу «*su preko noći u Zagrebu procvjetali*». Ми пропонуємо варіант «за

одну ніч, як гриби після дощу», що означає «з'являтися дуже швидко та у великій кількості». Це не повний еквівалент перекладу, оскільки він зосереджений лише на швидкій появі клубів в Загребі і не охоплює значення позитивних культурних змін. Ще один цікавий приклад – «*napravila prve skijaške korake*», що означає «свої перші кроки на лижах». Цей приклад – абсолютний еквівалент українською мовою, що має таке саме значення. До речі, тут ми помітили цікаву гру слів хорватською мовою, яка захована в перекладі: на початку своєї лижної кар'єри Яниця частіше саме ходила та бігала по горі Слеме, ніж каталася на лижах. Ця гра слів вимагає знання біографії Яниці та її шляху до успіху, і без особливого пояснення, яке може бути не дуже цікавим туристам, немає потреби в більш детальному перекладі.

5. ВИСНОВКИ

Метою цієї дипломної роботи був переклад путівника «Ласкаво просимо до Загреба» українською мовою і таким чином поглиблення інтересу українських туристів до Хорватії та її столиці міста Загреба зокрема. У першому розділі дипломної роботи подається інформація про українсько-хорватські культурні зв'язки, які досліджував перший керівник дипломної роботи, професор Євген Пащенко у своїх статтях та творах. У другому розділі подано переклад туристичного путівника «Ласкаво просимо до Загреба» з хорватської мови на українську. У третьому розділі були розглянуті проблеми, що виникли в процесі перекладу тексту з хорватської на українську мову.

У процесі перекладу було розглянуто деякі проблеми, що виникають при перекладі тексту з хорватської на українську мову. Основна проблема полягає в тому, як пояснити культурно-специфічні поняття та як перекласти деякі омоніми та фразеологічні звороти.

На нашу думку, для здійснення якісного перекладу потрібне не тільки знання мовних правил та правопису, а й глибоке знання про культуру і світобачення носіїв двох мов. Роль перекладача таким чином стає культурознавчою. Якщо переклад буде здійснений тільки на лексичному рівні, культурне наповнення змісту тексту залишиться поза увагою читача.

Треба наголосити, що перекладацька діяльність – складний процес, тому що перекладач повинен мати багато компетенцій: знань, умінь та навичок. По-перше, він мусить зрозуміти текст, який перекладає, а також для перекладача важливо мати добре знання мови (з якої і на яку перекладає), її граматику і синтаксису. Крім того, історичні знання, широкий спектр інформації про культуру і традицію цього народу необхідні для якісної перекладацької роботи. Більше того, перекладач повинен не забувати і про головного реципієнта – про ту цільову аудиторію, для якої призначений переклад, щоб використовувати найбільш зрозумілу їм лексику.

Важливі нюанси для здійснення якісного перекладу – у правильній інтерпретації і перекладі культурно специфічних понять і метафоричних концептів на цільову мову перекладу. Тому, крім знання правил, перекладач мусить володіти знанням про культурний контекст створення самого тексту, який перекладає, а також він мусить мати і глибоке розуміння власної культури. Таким чином, перекладач виходить за

рамки перекладу, він стає міжкультурним посередником, мостом порозуміння між двома мовами, культурами. Саме такого результату ми намагались досягти на прикладі перекладу цього хорватського путівника для українського реципієнта.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Васильєва, Л. 2011. Сучасна українсько-хорватська лексикографія. *Мовознавство*, 6, 46-54,

https://movoznavstvo.org.ua/index.php?option=com_attachments&task=download&id=37

(Pristup: 23.9.2020.).

Вірчак, Г. *Міжмовна омонімія як проблема перекладу – дані про видання неповні*,

<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

[download/123456789/30827/1/Virchak%20_mizhmovna_omonimiya.pdf;jsessionid=643C31](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/30827/1/Virchak%20_mizhmovna_omonimiya.pdf;jsessionid=643C316D1B4F73FD4952A0E6F6BDB502)

[6D1B4F73FD4952A0E6F6BDB502](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/30827/1/Virchak%20_mizhmovna_omonimiya.pdf;jsessionid=643C316D1B4F73FD4952A0E6F6BDB502) (Pristup: 23.9.2020.).

Вознюк, М. 2011. *Критерії оцінювання перекладу*. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.

№ 9 (220). 143 – 149.

Fernandez Guerra, A. 2012. Translating culture: problems, strategies and practical realities. *Sic: časopis za književnost, kulturu i književno prevođenje*, 3(1), 0-0.

<https://hrcak.srce.hr/116870> (Pristup: 1.10.2020.).

Івасюк О., Огуй О. 2010. Творець сучасного українського перекладознавства, *Всесвіт -*

Український журнал іноземної літератури, 7–8, 244–249, [http://vsesvit-](http://vsesvit-journal.netfirms.com/index.php?option=com_content&task=view&id=766&Itemid=41)

[journal.netfirms.com/index.php?option=com_content&task=view&id=766&Itemid=41](http://vsesvit-journal.netfirms.com/index.php?option=com_content&task=view&id=766&Itemid=41)

(Pristup: 02.07.2020).

Коломієць, Л. 2004. *Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії)*. К.: ВПЦ «Київський університет».

Ladan, T. 2005. *Hrvatski obiteljski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža,

<http://hol.lzmk.hr/projekt.aspx> (Pristup: 2.10.2020. u 22:28h).

Максімов, С. 2010. *Практичний курс перекладу (англійська та українська) – теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів: навчальний посібник*. К.: Ленвіт.

ОЛЬХОВСЬКА, Н. 2017. *Специфіки тексту та стратегії перекладу*.
<http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencija/perekladoznavstvo/params/post/1338438/> (Pristup: 2.10.2020. u 22:28h).

Paščenko, E. 1999. *Etnogeneza i mitologija Hrvata u kontekstu Ukrajine*. Zagreb: Meditor.

Paščenko, J. 2010. *Od Kijeva do Poljica. Tragom prastarih migracija*. Zagreb: Hrvatsko-ukrajinsko društvo.

Pavlović, N. 2015. *Uvod u teoriju prevođenja*. Zagreb: Leykam international d.o.o

Periša, A. 2016. *Uvod u filozofiju jezika – Priručnik za studente filozofije, kroatistike i svih filoloških smjerova*. Zadar: Sveučilište u Zadru,
http://www.unizd.hr/Portals/41/Uvod_u_filozofiju_jezika.pdf?ver=2016-10-12-134025-980
(Pristup: 23.9.2020.).

Rječnik hrvatski – ukrajinski. Dostupno na: <https://hr.glosbe.com/hr/uk/> (Pristup: 23.9.2020.).

Hrvatski jezični portal. Dostupno na: <http://hjp.znanje.hr/> (Pristup: 23.9.2020.).

Словник української мови. Академічний тлумачний словник в 11 томах. Dostupno na: <http://sum.in.ua/> (Pristup: 23.9.2020.).

Silić, J., Pranjković, I. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Von Humboldt, W. 2010. *O raznolikosti gradbe ljudskih jezika i njezinu utjecaju na duhovni razvoj čovječanstva*. Zagreb: Alfa.

PEŽIOME

Diplomski rad čini prijevod publikacije «Dobro došli u Zagreb» turističke zajednice Grada Zagreba na ukrajinski jezik te njegova analiza. U radu se također raspravlja o izazovima u prijevodu s hrvatskog jezika na ukrajinski jezik.

This master thesis consists of the Ukrainian translation of the free Croatian publication «Welcome to Zagreb» from the tourist board of the city of Zagreb. The second part of the thesis is focused on the challenges of translating from Croatian into the Ukrainian language.

Дипломна робота є перекладом публікації туристичного путівника «Ласкаво просимо до Загреба» Загребської туристичної ради на українську мову та стислий аналіз цього перекладу. У дипломній роботі також розглядаються проблеми перекладу з хорватської на українську мову, що виникли у процесі роботи над текстом.